

เทศน์เช้า วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันหยุด วันหยุดนะ ราชการเขาให้เราหยุดเพื่อพักผ่อน เห็นไหม โลกเขายังคิดหาวันหยุดได้ โลกเขายังหาวันหยุดเพื่อหยุดให้ร่างกายได้มีการพักผ่อน มีการเริ่มต้น มีการใคร่ครวญในชีวิตที่เป็นไปวันหนึ่งๆ ในโลกของเขาเป็นอย่างนั้น โลกยังอุตสาหะหาวันหยุดพักผ่อนได้

เรื่องของศาสนาเหมือนกัน ถ้าศาสนามีความสุขได้ ความสุขคือความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบ มันจะมีความสุขของใจ แล้วมีความสุขของใจ ใจก็มีความสุขต่างระดับต่างวาระของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ถ้าใจมันสงบ เห็นไหม

ใจสงบจากความคิดของเรา วันไหนมันสบายใจเราก็สบายใจ แต่มันยังไม่สงบลึกเข้าไปในสมาธิ ถ้าเรากำหนดทำสมาธิขึ้นมา มันจะกำหนดคำบริกรรม ถ้ามีคำบริกรรม ใจมันมีการส่งต่อ กำหนดเฉยๆ เขาว่ามีการกำหนดเฉยๆ แล้วมันสะดวกสบายใจ เดียวนี้การภาวนานะ ใจใจไว้เฉยๆ ใจใจไว้เฉยๆ พอใจใจไว้เฉยๆ แล้วมันไม่สงบ มันไม่มีอะไรส่งต่อ เห็นไหม มันไม่มีพลังงานส่งต่อ

แต่ถ้ามีคำบริกรรมขึ้นมา นี่คำบริกรรมมันส่งต่อ ส่งให้มันเข้าไปในความลึก ในความสงบมากขึ้นเข้าไป..มากขึ้นเข้าไป..แต่ขณะที่มันจะเข้าไปหาความสงบของใจ มันจะเกิดอาการต่างๆ อาการต่างๆ นี้อยู่ที่ว่ามันเป็นอาการที่ทำให้เราตกใจ เหมือนเราจะเข้าบ้านเราต้องเปิดประตูก่อน อันนี้เหมือนกัน เราจะเข้าไปหาจิตของเรา เราจะเปิดประตูเข้าไปในบ้านของเรา เราจะเปิดประตูเข้าไปในหัวใจของเรา ในความสุขของเรา อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมันเป็นแล้วแต่บุคคล แล้วแต่จริตนิสัย เขาเรียกว่าบารมีใหญ่บารมีเล็ก

บางคนเวลาสงบขึ้นมาจะเห็นตัวเองขึ้นไปลอยอยู่บนอากาศ เห็นตัวเองขึ้นไปเดินจงกรมอยู่บนอากาศ แล้วมันสงบขึ้นมาตัวพองตัวอะไรนี้ อันนี้เป็นอาการ เห็นไหม ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์ มันเกิดปีติ แล้วเกิดความสุข แต่เราไม่เคยเห็นเราก็ตื่นตื่นไป ถ้า

คาดหมายไปในทางที่ลบ มันก็จะเป็นอย่างนั้น ให้เราคิดมาก ถ้าคาดหมายในทางที่ลบนะ พอเราว่ามันจะเป็นอย่างนั้น อាកารของใจมันจะเป็นอย่างนั้น มันไม่เป็นหรอก ไม่เป็นเพราะอะไร? ไม่เป็นเพราะเรามีสติสัมปชัญญะ สติสัมปชัญญะเรารู้อยู่นี่นะ ความรู้สึกอยู่นี่ อันนี้สำคัญมากที่สุด สำคัญที่ว่าความรู้สึกตัวเรามีอยู่ ถ้าความรู้สึกตัวเรามีอยู่ เราจะแก้ไขได้ทุกอย่างเลย คนจะผลอไปผลไปแล้วทำอะไรออกไปข้างนอก เพราะความผลอ ความไม่มีสติมากำกับตัวเอง เห็นไหม

ถ้ามีสติกำกับตัวเอง ขับรถขับราแล้วจะไม่ประสบอุบัติเหตุเลย เว้นไว้แต่มันสุดวิสัยเขามาชนเราอย่างนี้ เราช่วยเหลือไม่ได้ ความสุดวิสัยนี้ยกให้เป็นเรื่องของกรรม กรรมนี้จำแนกให้สัตว์เกิดต่างๆ กัน กรรมจำแนกสัตว์ กรรมของใจ เห็นไหม กรรมของใจมันฝังลงที่ใจ กรรมของปัจจุบันนี้ เราทำอะไรแล้วเราเสียใจภายหลัง เราเสียใจ สิ่งที่เราเสียใจมันซบลงอยู่ที่ใจ ใจจะซบสิ่งนี้เข้าไปในหัวใจ ซบสิ่งนี้เข้าไปในหัวใจ สิ่งนี้มันจะเป็นเครื่องดำเนินไป จนนานเข้า...นานเข้า...สะสมมา การเกิดการตายนี้มันเวียนตายเวียนเกิดมามากมันถึงเป็นจรตนิสัย บารมีใหญ่บารมีเล็กต่างกันตรงนี้ เรื่องอำนาจวาสนาบารมีแข่งกันไม่ได้นะ

ดูพระในสมัยพุทธกาล เห็นไหม บางองค์จะไม่มีโรคเลย บางองค์...พระสิวลีจะมีลาภมาก เพราะเขาสร้างสมของเขามาทั้งนั้นเลย อันนี้เราก็สร้างสมของเรามา ถ้าจิตมันห้วนไหวอย่างนั้น มันประสบสิ่งต่างๆ นี้ มันรับรู้สิ่งต่างๆ ความรับรู้อันนี้เพราะสิ่งที่มันสะสมมา สิ่งที่มีมันเป็นอำนาจวาสนาบารมีมา มันจะให้มันเป็นไปอย่างอื่นเป็นไม่ได้ ถ้ามันจะให้มันสงบใจให้มันลึกเข้าไป เราต้องตั้งสติสัมปชัญญะ ตั้งไว้ ไม่ต้องกลัวสิ่งนี้อាកารกลัว เห็นไหม พอจิตมันไหวขึ้นมามันก็มีอาการกลัว อាកารกลัว เห็นไหม ทำให้เราผิดพลาดออกไป ทำให้เราออกไป นี่ความสงบของใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเอาไว้ในหลักธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา เห็นไหม ทาน ศีล ภาวนา แล้วศีล สมาธิ ปัญญา เรามีทานอยู่แล้ว เราก็มีศีล ความมีศีลของเราคือความเมตตา มันเกิดโดยธรรมชาติของมัน ถ้าใจมันให้ทานได้ ใจมันควรแก่การงาน ใจมันอ่อนโยนลงไปมันถึงจะให้ทานได้ ถ้าใจมันแข็งกระด้าง มันจะให้ทานได้อย่างไร ในเมื่อมันคิด...ความแข็งกระด้างของใจ ใจเป็นกิเลสมันแข็งกระด้างไปหมด ถ้ามีทาน

มันก็มีศีลโดยสะดวกสบายขึ้นมา โดยง่ายขึ้นมา มันมีศีลขึ้นมา ศีลคือความปกติของใจ แล้วทำสมาธิก็ทำง่ายขึ้น...ทำง่ายขึ้น นี่ความสงบของใจ ความหยุดใจใจ

วันหยุดของโลกเขา เขาหยุดของโลกเขาเพื่อจะให้เราได้พักผ่อนร่างกาย แต่เราได้พักผ่อนจิตใจของเรา ถ้ามีความสงบของใจเรามากขึ้นไป มันจะพักผ่อนใจของเราพักผ่อนให้เรามีความสุขมีความสุขเข้มข้นของใจนะ ใจนี้ไม่เคยตาย แล้วใจนี้มันแปลกประหลาดมหัศจรรย์มาก เวลาเราพักผ่อน เห็นใหม่

คนแก่คนเฒ่าไปนี่เวลาตายไป คนนั้นสบายไปๆ ในคำพูดของโลกเขาว่าไปสบาย แต่ตามประสาของหลักของธรรมแล้วไปตามอำนาจของจิต ไปตามอำนาจของกรรม กรรมที่ว่าส่งต่อไปอำนาจไม่มีวันสิ้นสุด เขาต้องไปประสบกรรมของเขา ถ้าเขาทำคุณงามความดี เขาก็จะไปเกิดในสถานะที่ดี เขาก็ต้องไปใช้ชีวิตต่อไป ใช้ชีวิตต่อไปเพราะจิตดวงนี้มันยังหมุนเวียนต่อไป จิตหมุนเวียนต่อไป เห็นใหม่ กรรมดีก็ให้ผลกับใจดวงนั้น ถ้ากรรมนั้นทำความชั่วกรรมให้ผลทันที เพราะมันไม่มีวินาทีเดียวที่จิตจะไม่มีความรู้สึก พอตายไปมันก็มีความรู้สึกตลอด มันไม่ดับ มันตายไปสถานะใดมันก็เกิดสถานะต่อไปๆ รับรู้ต่อไป..รับรู้ต่อไป..รับรู้เช่นนั้นตลอดไป การเสวยกรรม กรรมนั้นให้ผลตลอดไป

แล้วเราทำคุณงามความดีของเราเนี่ย เราสร้างสมคุณงามความดีของเรา คุณงามความดีจะให้ผลกับเราใหม่ ถ้าให้ผลกับเรานั้นก็เป็นประโยชน์กับเรา เป็นสุขกับเรา ให้ผลกับเรา เราพยายามสะสมเข้ามา ให้มันเกิดคุณงามความดีกับเรา เราหยุดใจของเราได้ ถ้าเราหยุดใจของเราได้ เราจะเป็นประโยชน์กับเรา เห็นใหม่ เป็นประโยชน์กับเรา เพราะถ้าหยุดใจได้มันเป็นความสุขของเราอันหนึ่ง มันเป็นอำนาจวาสนาของใจดวงนั้น

มันเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ ในโลกนี้ไม่มี หาไม่เจอ แล้วคนที่ภาวนาสงบขึ้นมาแล้วนี่ อ้อ...สิ่งนี้เป็นอย่างนี้เอง สิ่งนี้เป็นอย่างนี้เอง นี่อาการของใจมันมี มันเป็นปัจจุัตถ์ รู้เฉพาะตน รู้เฉพาะใจดวงนั้น ใจดวงนั้นมันจะมีความสุขมาก มีความรับรู้สิ่งต่างๆ ขึ้นมา นี่ความสงบของใจ ใจตัวนี้สำคัญที่สุด ใจเราทำบุญเราทำกุศลต่างๆ เราทำเพื่ออะไร? ก็ทำเพื่อใจของเราเท่านั้น ทำเพื่อเรานะ เพราะว่าเราเห็นแก่ตัว คนนั้นเห็นแก่ตัว มันจะเห็นแก่ตัวขนาดไหนมันก็ต้องเห็นแก่ตัวไปก่อน เพราะ อตุตา หิ อตุตโน นาโถ คนเป็นที่พึง

แห่งตน ถ้าตนรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ เรารับรู้สิ่งต่างๆ ได้ เราจะสอนคนอื่นได้ ถ้าตนไม่รับรู้สิ่งต่างๆ เลยนะ เราไม่รู้ เขามาถามแล้วเราก็ได้แต่นั่งฟัง แล้วมันกึ่งกันไป

นี่โค่นำฝูง เราต้องแสวงหาครูบาอาจารย์ สัปปายะในการประพฤติปฏิบัติ อาหารสัปปายะ สถานที่สัปปายะ หมุกณะสัปปายะ ครูบาอาจารย์เป็นสัปปายะ เห็นใหม่ สัปปายะเพราะว่าท่านรู้แล้วของท่านในใจของท่าน เรายังไม่รู้ของเรา เราประสบของเรา ขึ้นมา เรางง แล้วเราไม่เข้าใจด้วย แล้วมันตื่นเดินไปในหัวใจของเรา ไปถามใครๆ ก็แก้ไขไม่ได้ ถ้าไปเจอครูบาอาจารย์สัปปายะที่ถูกต้อง จะแก้ไขสิ่งนี้ได้ แก้ไขความลังเลสงสัย

ถ้าเราลังเลสงสัย เราจะไม่กล้าเดินไปไหนเลย เราจะมีความลังเลสงสัย เราสงสัย อยู่ในหัวใจ หัวใจจะหมักหมมความสงสัยเอาไว้ในหัวใจนั้น แล้วก็ทุกข์ยากนะ ความลังเลสงสัยใช่ใหม่ เกิดความกังวล วิตกกังวลเกิดอะไร เกิดต่างๆ แล้วผลมันตามมา เห็นใหม่ เราปิดสิ่งนี้ออกไปเลยนะ

มันเป็นบุญกุศล บุญกุศลคือว่าจิตมันสัมผัสขึ้นมาแล้วมันเข้าลึกเข้าไป มันลึกเข้าไปในหัวใจ มันลึกเข้ามาจากภายใน ตามธรรมชาติของโลกเขา เรารับรู้สิ่งภายนอก สิ่งที่เรากระทบจากภายนอก แต่เรากระทบจากภายใน สิ่งที่เรากระทบจากภายใน มันเป็นความรู้สึกของเราจากภายใน กิเลสมันอยู่ในหัวใจ มันกระเทือนในหัวใจ ถ้ามันกระทบมาจากภายในนี้ มันจะเข้าไปรุกรังของกิเลส เห็นใหม่ เราจะตามหาสิ่งที่เป็นกิเลสในหัวใจ เราต้องพยายามถอยร่นเข้ามา นี่ทวนกระแสของโลก

โลกปล่อยให้กระแสของใจหมุนไปตามกระแสของโลกเขา แข่งขันกันในการคิด แข่งขันกันในการจินตนาการ แข่งขันกันทุกอย่าง นักวิทยาศาสตร์ก็จินตนาการออกไป มีโครงการใหม่ๆ ขึ้นมาแข่งขันกันออกไป แล้วมันไม่สามารถชำระกิเลสได้ มันไม่สามารถให้ความสุขใครได้ มันมีความพอใจต่อเมื่อมันชนะ เห็นใหม่ มันชนะชั่วครั้งชั่วคราวก็มีความสุข มีความว่าเรามีความคิดสำเร็จ มีความสำเร็จทางโลกเขา แต่ในหัวใจนั้นว่าแหวนะ

ในสโมสรสันนิบาตของทุกๆ คน เห็นใหม่ ในสังคมต่างๆ ที่มีสโมสรสันนิบาต แต่ในหัวใจว่าแหวนะ นี่เหมือนกัน เราจะทำงานทางโลกจบสิ้นขนาดไหนแล้วมันจบสิ้น

ใหม่? มันไม่จบสิ้นหรือ มันเป็นอนิจจัง สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง มันมีความเปลี่ยนแปลง มันต้องมีการบำรุงรักษา มันต้องแก้ไขกันตลอดไป แต่หัวใจมันทำจบสิ้นได้ ถ้ามันทำจบสิ้นในหัวใจได้ มันสามารถทำจบสิ้น เห็นใหม่ มันตายแล้วมันไม่เกิดอีก

แต่คนเราเกิดมาแล้วต้องตาย ทุกคนต้องตายไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ปรินิพพานไปพร้อมกับความสุข แต่พวกเราจะตายไปพร้อมกับความเกิดอีก ความเกิดอีกในความทุกข์อันจะเกิดอีกตลอดไป

เราไม่ใช่เห็นแก่ตัวหรือ เราเป็นคนที่ว่าทำให้ถึงที่สุดของศาสนาพุทธ พุทธศาสนาสอนถึงความดับทุกข์ ความดับทุกข์ในหัวใจ ถ้าทุกข์ในหัวใจออกหมด กิเลสมันออกหมด มันก็จะไม่เกิดเป็นความทุกข์ ถ้าไม่เกิดความทุกข์มันก็ไม่มีความเกิดอีก เห็นใหม่

การเกิดชาติ ปี ทุกขา ชาตินี้เป็นความเกิด โลกนี้มีเพราะมีเรา เพราะเราเกิดเราก็กี่ไม่เข้าใจ พอเราไม่เข้าใจเราก็กี่จะทำลายตัวเราเอง สรรพสิ่งมีก็สิ่งมีเรา เราารู้สึกไปตลอดไป เรารับรู้สิ่งต่างๆ เรารับรู้หมดเลย แล้วถ้าเราตายไปโลกก็อยู่อย่างนั้นเห็นใหม่ นี่วิภูวนมันเป็นอย่างนั้น แล้วสถานะที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์อย่างนี้ แล้วสวรรค์ละ นรกละ เขามีอยู่ไหม? เขาก็มีอยู่อย่างนั้น เราไม่ไปรับรู้เขา เขาก็อยู่ของเขาอย่างนั้น วิภูวะมันเป็นอย่างนั้นออกไป

แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้ตลอดไป โลกมันหมุนเวียนไป มันเป็นอนิจจัง มันทำลายตัวมันเอง เดี่ยวมันก็สร้างสมตัวมันเองขึ้นมาใหม่ มันอยู่อย่างนั้นตลอดไปของมัน มันเป็นไปตามอย่างนั้น แต่จิตดวงนี้มันต้องรับรู้สิ่งต่างๆ เห็นใหม่ โลกนี้มีเพราะมีเรา แล้วเราต้องทำลาย ทำลายทิฏฐิค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ ไม่ใช่ทำลายชีวิต สิ่งที่เป็นชีวิตคือตัวจิต จิตตัวนี้คือตัวรับรู้ตลอดไป เราทำลายค้นหาความทะยานอยาก ทำลายอาสวะ ทำลายความข้องของใจ เราทำสิ่งนั้นได้ มันเป็นเรื่องที่ลำบากลำบากมาก มันต้องอาศัยใจเป็นผู้ทำงาน อาศัยใจความสงบของใจเป็นผู้ทำงาน เห็นใหม่

นี่หยุดใจหยุดอย่างนี้ หยุดจากความเห็นจากภายใน หยุดจากให้มันมีความสงบตัวลงมา นี่มันมีความสงบ มันมีความสงบสำหรับคนมีอำนาจวาสนาส่วนนั้น คนที่มีอำนาจ

วาสนา คนที่มีบุญบารมีขนาดนั้นก็ได้รับความสงบขนาดนั้น คนที่มีอำนาจวาสนาสูงขึ้นไป
อีก เห็นใหม่ ยกขึ้นวิปัสสนาเพื่อทำลายอาสวะ ทำลายสิ่งที่เป็นอาสวะ เป็นค้นหาความ
ทะยานอยากในหัวใจ

มันอยากไปไหน มันอยากในสิ่งที่ว่ามันอยากสิ่งของเดิมๆ สิ่งนี้คนเราไม่เคยเกิด
ไม่เคยตาย ในโลกนี้ไม่มี ในเทวดา ในอินทร์ ในพรหม นี่เวียนตายเวียนเกิดมาไม่มีต้นไม่
มีปลาย สิ่งที่เกิดตายมานี้มันก็เป็นสิ่งของเก่าๆ เห็นใหม่ มันปรารถนาสิ่งที่ของเก่าๆ สิ่ง
ที่เคยจับซ่อนมาในหัวใจ สิ่งที่เคยรับรู้มา มันคิดได้ จินตนาการได้ สิ่งที่มีมันจินตนาการได้
เท่านั้น แต่มันไม่สามารถจินตนาการธรรมได้

เพราะธรรมมันละเอียดอ่อนกว่านั้น มันไม่เคยพบเคยเห็น ถ้าเคยพบเคยเห็นจะไม่
มานั่งทุกข์ยากอย่างนี้เลย ถ้าเคยพบเคยเห็นมันจะชำระใจของเราออกไปได้ เพราะมันไม่
เคยพบเคยเห็น เคยแต่ได้ยินข่าวเขาเล่าว่า เคยได้ยินแต่ว่าศาสนาสอนไว้อย่างนั้น เราถึง
พยายามจะทำสิ่งนั้นขึ้นมาให้ได้ มันไม่เคยพบเคยเห็น เห็นใหม่ มันคาดหมายไปมันก็
คาดหมายในวงของกิเลส คาดหมายไปในค้นหาความทะยานอยากที่มันทะยานอยากอยู่
อย่างนั้น นี่คาดหมายไปอย่างนั้น มันถึงไม่ประสบความสำเร็จ

เห็นใหม่ มันไม่ประสบความสำเร็จของใจ ใจไม่ประสบความสำเร็จ มันทำแล้ว
มันก็ทำแต่ลุ่มๆ ดอนๆ ไปอย่างนั้น มันต้องทุกข์ยากตลอดไป...ทุกข์ยากตลอดไป
จนกว่าทำถึงมัชฌิมาปฏิปทา เข้าถึงส่วนของธรรม ธรรมในสุดส่วนของธรรม เห็นใหม่
เราทำของเราขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา มันจะผิดพลาดอย่างไรให้มัน
ผิดพลาดไป...แต่ตั้งสติสัมปชัญญะไว้จะไม่มีความเสีย ความผิดพลาดเป็นความผิดพลาด
ความเสียของใจที่มันไม่เชื่อ ไม่เชื่อธรรมนี้มันเสียหายมากกว่านั้น มันทุกข์ยากนะ แล้ว
มันออกไป วนเวียนไปในโลกนี้ หมุนอยู่ในโลกนี้แล้วทุกข์ไปกับโลกนี้ ไม่มีวันที่สิ้นสุด
กับสิ่งที่มีสิ้นสุดได้

แต่เวลาทำสิ่งนี้ขึ้นมา มันกับว่ามันมีกิเลสขึ้นมา ทำให้ผลึกใส ทำให้เราไม่
อยากทำ ทำให้มีอุปสรรคขัดขวางไปตลอด อุปสรรคขัดขวางไปตั้งแต่ข้างนอกนะ อุปสรรค
ขัดขวางตั้งแต่เวล่ำเวลา ตั้งแต่การจะออกไปประพฤติปฏิบัตินี้ มันต้องมีการเหนี่ยวรั้งกัน

สังคมโลกเป็นอย่างนั้น นี่เขาจะทำคุณงามความดี เขาว่า เขาเป็นบุคคลที่มีปัญหา เราต่างหากไม่มีปัญหา ผู้ที่ไม่เข้าวัดไม่มีปัญหา คนที่เข้าวัดมีปัญหา

คนที่เข้าวัดเหมือนคนที่ไปเข้าสถานที่ออกกำลังกาย เห็นไหม คนที่เขารู้จักที่ว่า เขาจะสะสมพลังงานของเขา เรานอนจมอยู่ในบ้านของเรา เรานอนจมอยู่ในเคหะสถานของเรา เราจะได้อะไรขึ้นมา มันมีแต่เกิดโรคร้ายไข้เจ็บไปข้างหน้า ทุกคนเกิดมาต้องตายหมด แต่คนเราไม่เตรียมตัวตายนี้เขาไม่มีอำนาจวาสนา เราเตรียมตัวของเรา เราเตรียมตัวตายของเรา เราเตรียมอำนาจวาสนาของเรา เราเตรียมสรรพสิ่งของเราในหัวใจของเรา มันจะผิดแผกไปไหน? มันไม่ผิด มันเป็นคนงามความดี แต่กิเลสมันติดियณ ดิเดียนว่าคนไปวัด คนไปหาครูบาอาจารย์นี้เป็นคนที่มีปัญหา

แต่ถ้ามันพลิกเป็นในอีกแง่หนึ่งมันมีปัญหาทุกคน แต่คนที่มันมีปัญหา นี้ มันมีปัญหาแล้วมันหาทางออกได้ มันแก้ไขได้ คนๆ นั้นต่างหากประเสริฐ คนที่รู้ตัวเองว่า ผิดพลาด เห็นไหม จะแก้ไขตัวเอง คนเราไม่ยอมรับผิดชอบ ไม่เข้าใจว่าตัวเองผิดพลาด ไม่เข้าใจว่าตัวเองมีจุดเสียหาย ไม่แก้ไขตัวเอง คนนั้นเสียหายมาก คนที่มีปัญหา เห็นไหม แล้วแก้ไขปัญหาของตัวเอง มีความผิดพลาดในหัวใจ ตัวเองเกิดมาในวิภูวน วนมันมาขนาดนี้ แล้วเราจะมาแก้ไขของเรา คนๆ นี้ประเสริฐ คนๆ นี้ต่างหากที่เป็นผู้ประเสริฐ คนๆ นี้ละเอียดเข้าไปจากภายใน ปัญหาที่เขาไม่เคยเห็น เราเคยเห็น เรารักษาของเรา เราชำระของเรา ปัญหามันจะละเอียดเข้าไปขนาดไหน เราชำระของเราเข้าไปเรื่อย นั่นยังประเสริฐๆ ที่ว่า ขนาดที่ว่าสิ้นสุดของกิเลสไป เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ โปรดเทวดา โปรดอินทร์ โปรดพรหม เห็นไหม นี่ทำไมเขาเกิดในสถานะสูงศักดิ์ เขาเกิดในสถานะเทวดา ทำไมเขาไม่รู้สิ่งนี้ เขาไม่รู้เลยเพราะอะไร? เพราะสิ่งต่างๆ นี้ จันท์กับจิตนี้มันอยู่ด้วยกัน มันรับรู้ในสิ่งที่ว่าจันท์มันให้รับรู้เท่านั้น มันไม่เกิดปัญญาธรรมใจ ปัญญาของธรรมภาวนามยปัญญา จะเกิดขึ้นมา มันต้องย้อนกลับเข้าไปที่ตัวจิต เห็นไหม ย้อนกลับไปภายใน ย้อนกลับไปในความลึกในความความคิดปกติเรานี้

ชีวิตปกติเรานี้มันอาศัยธาตุขันธ์นี้หมุนออกไปข้างนอก แต่ชีวิตในการวิปัสสนานี้ มันย้อนกลับเข้ามาภายใน ใช้ขันธ์เหมือนกัน แต่ขันธ์พลิกออกข้างนอกกับพลิกเข้า

ภายใน ถ้าพลิกเข้าภายในเป็นปัญญา เห็นไหม พลิกออกไปข้างนอกมันเป็นสัญญาที่มันชำระโดยธรรมชาติของมัน มันวนออกไปอย่างนี้ไปตลอด เทวดา อินทร์ พรหม ถึงไม่รู้เรื่องนี้ไง ถึงต้องมาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง

เห็นไหม ความลึกกลับซับซ้อนแม้แต่เทวดา แม้แต่อินทร์ แม้แต่พรหม ยังต้องมาฟังธรรม ต้องมาศึกษาธรรม อยากฟังธรรม อยากหาทางออก แล้วเราอยู่กับทางออก พระไตรปิฎกเป็นตุ้ๆ นี้ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา สิ่งที่จะออกไปนี้เรามีทางออกอยู่แล้ว เราศึกษาแล้วเราพยายามหาทางออก เห็นไหม เราศึกษาแล้วเราง เราศึกษาแล้วไม่เข้าใจ ครูบาอาจารย์ก็คอยเป็นผู้ชี้แนะได้ ครูบาอาจารย์คอยบอกเรา ถ้าครูบาอาจารย์คอยชี้แนะคอยทำให้เราออก อันนี้คือวาสนา

เราเกิดมาพบ เห็นไหม พบบุคคล พบครูบาอาจารย์ที่ประเสริฐ ครูบาอาจารย์ที่ประเสริฐจะพาเราออกไปได้ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์เราก็คือความ อ่านพระไตรปิฎกนี่อยู่ที่ตีความ แล้วตีความกิเลสมันก็ตีความด้วย สิ่งที่เราเห็นของเราตีความ ถ้าตีความไปมันตีความไปอย่างนั้น มันไม่เข้าใจ เห็นไหม ประพฤติปฏิบัติไปแล้ว ปฏิบัติพอพ้นออกไปกลับมาอ่านพระไตรปิฎกใหม่ อ้อ...อ้อ...เลยนะ สิ่งที่ดีความนั้นผิดหมดๆ ผิดหมดเพราะกิเลสมันมีส่วนตีความด้วย แต่ถ้าความบริสุทธิ์ผุดผ่องขึ้นมาขึ้นมานั้นมันเป็นกลาง กลางในการประพฤติปฏิบัติ กลางในมัชฌิมาปฏิปทา กลางในการชำระกิเลส นั่นคือหยุดหัวใจได้ สิ้นสุดในการหยุด

วันหยุด เห็นไหม วันหยุดเพื่อพักผ่อน เพื่อให้ร่างกายได้พักผ่อน แต่ความหยุดใจให้ใจมีความสุขใจในหัวใจนั้นสำคัญมาก ในหลักศาสนาสอนอย่างนั้น แล้วเราเชื่อในศาสนา เราเชื่อในความสุข ความสุขจากหัวใจ แล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเรา เอวัง